

NAVJEŠTAJ I NAVJESTITELJ

(Uz 25. obljetnicu Konstitucije »Dei Verbum«)

DR. IVAN DUGANDŽIĆ

U te dvije riječi i njihovu međusobnom odnosu sadržan je ne samo jedan određeni vid svećeničkog života i aktivnosti već čitava tajna nastanka i života Crkve. Ona je nastala snagom Riječi, ali ona u svom krilu čuva Riječ, bdije nad njezinim tumačenjem i naviješta je ljudima. Ivan započinje svoje evanđelje: »U početku bijaše Riječ...« (Iv 1,1). Ona je bila prije stvaranja i njezinom snagom sve je postalo. U vremenu Riječ je postala tijelo u Isusu Kristu (1,14), te tako ona stoji i na početku Crkve. Isus je navijestio ljudima Radosnu vijest o blizini kraljevstva Božjega, a učenici u svjetlu uskrсне poruke naviještaju riječ spasenja po Isusu Kristu i snagom te poruke okupljaju ljude u novi Božji narod, u Crkvu. Od početka sebe smatraju »slugama riječi« (Lk 1,2), a svoje poslanje vežu prije svega uz službu propovijedanja (Dj 6,4). Zahvaljujući toj svijesti »riječ se Božja širila bez prestanka, a broj je učenika u Jeruzalemu silno rastao« (Dj 6,7). Tu istu svijest o ulozi i značenju riječi nalazimo i kod najvećeg propovjednika, sv. Pavla: »...vjera dolazi od propovijedanja, a propovijedanje biva riječju Kristovom« (Rim 10,17). Dakle, navještanje je izvor vjere i života Crkve. Ono je srce poslanja svakog svećenika.

Što je želio Sabor?

Svjesna da je to uvijek put njezina rasta i obnavljanja te da samo tako može ispuniti svoje poslanje u svijetu, Crkva na posljednjem Saboru stavlja u prvi plan potrebu navještanja i ulogu navjestitelja. Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi »Dei verbum« ne započinje teološkim razmišljanjem o Svetom pismu i njegovu tumačenju, već isticanjem potrebe slušanja i navještanja riječi Božje: »Božju riječ pobožno slušajući i vjerno je proglašavajući Sveti sabor slijedi sv. Ivana koji veli: 'Navješćujemo vam život vječni, koji bijaše kod Oca i pokazao se nama: što smo vidjeli i čuli navješćujemo vama, da i vi imate s nama zajedništvo, a zajedništvo naše je s Ocem i sa Sinom njegovim Isusom Kristom'« (1 Iv 1,2-3 – DV 1). Sabor nije slučajno izabrao baš tu Ivanovu riječ. U određenom smislu ona predstavlja model navještanja za svako vrijeme, a vrijeme u kojem je napisana i ovo današnje imaju puno dodirnih točaka. Život vječni nije šifra za nekakvo neodređeno religijsko učenje o spasenju, već je to govor o utjelovljenoj Riječi i povijesnom događaju spasenja u Isusu

Kristu. Očita je Ivanova aluzija na opasnost od gnostičkog učenja i pokušaj da povuče granicu prema njemu. Danas, kad moderna gnoza i sinkretizam na jednak način ugrožavaju kršćansku poruku spasenja, Ivanova riječ ima jednako značenje. Navjestitelj, kako ga Ivan vidi, nije samo prenositelj naučene nauke, već svjedok koji životom stoji iza svoje poruke, a cilj njegova naviještanja nije puka informacija, već stvaranje zajedništva, Crkve. Jako je važno to naglasiti upravo danas kad je uloga svećenika često neodređena i kad sve više slabi duh crkvenosti, a svećenik se osjeća nesigurnim u svom poslanju.

Saborskim ocima bilo je jasno da se Crkva, kako bi uspješno ispunila svoje poslanje u naše vrijeme, najprije mora sama obnoviti na izvorima Riječi koju naviješta. Stoga oni upozoravaju sve koji stoje u službi tumačenja Svetog pisma da »teologija ima svoje uporište u pisanoj riječi Božjoj, koja joj je – zajedno sa Svetom predajom – trajan temelj... Iz iste riječi Pisma crpe zdravu hranu i sveto se osvježuje i služba riječi, to jest pastoralna propovijed, kateheza i svaka kršćanska obuka, u kojoj liturgijska homilija treba da zauzme izuzetno mjesto« (DV 24). Stoga Sabor poziva sve teologe da tako istražuju Sveto pismo i tumače ga da »što veći broj službenika božanske riječi uzmogne puku Božjemu s plodovitošću pružati hranu Pisma koja rasvjetljuje duh, učvršćuje volju i srca ljudska raspaljuje na ljubav Božju« (DV 23).

Što je danas, 25 godina nakon Sabora, ostvareno od tih želja i predviđanja? Čini se da nitko nije zadovoljan s postignutim. Nerijetko se može čuti da zapravo još nismo ni započeli ostvarivati Sabor. U svakom slučaju mnogo je onih koji još uvijek voze starim uhodanim tračnicama nudeći umjesto zanosnog navještaja Radosne vijesti mrtvilo i dosadu. Nije malo ni onih koji su se zbiljski trudili da u svojim župama provode smjernice Sabora, ali su rezultati deprimirajući. I u jednom i u drugom slučaju ključnu ulogu imaju pojam i sadržaj navještaja i uloga navjestitelja. Često je problematično i ono što se propovijeda, kako se propovijeda i u čije ime se propovijeda.

Gdje su stvarni problemi?

Biličari su doživjeli saborski dokument kao veliko ohrabrenje u svome radu s Biblijom i bacili su se svim marom na posao. Stvarani su novi prijevodi, priređivani komentari, obrađivane pojedine važne teme, izdavane liturgijske knjige, sve zato da stol riječi Božje bude što bogatiji. Tako se prvih saborskih godina govorilo o »biblijskom proljeću«, ali uskoro je oduševljenje počelo opadati. Bibličarima se počelo sve češće prigovarati da svojim metodama riječ Božju odviše seciraju, ne pružaju dovoljno pitcaja za produbljenje duhovnog života i biblijsko usmjeravanje naviještanja. Ti su prigovori, barem kad je riječ o našoj Crkvi, samo dijelom opravdani. Često je to samo neopravdan izgovor mnogih svećenika za vlastitu neaktivnost i nesnalaženje.

O desetoj obljetnici »Dei verbum« na to je upozorio papa Pavao VI. u svojoj enciklici »Evangelii nuntiandi« (od 8. prosinca 1975). Istaknuvši neke bitne probleme, postavio je sasvim određeno pitanje: »Što je bilo u naše vrijeme od skrovitog izvora snage Radosne vijesti koja je kadra duboko potresti ljudske savjesti? Do koje mjere i na koji način je snaga Evanđelja sposobna mijenjati ljude našega stoljeća? Koje metode valja slijediti u naviještanju

evanđelja, da bi ono razvilo svoju snagu? Osnovni problem koji se Crkvi danas nameće jest: 'Je li Crkva nakon Sabora i zahvaljujući Saboru... postala sposobnijom naviještati evanđelje i uvjerljivo i djelotvorno ga u duhu slobode pretočiti u ljudsko srce?'« (br. 4).

Danas, petnaest godina kasnije, problemi su isti i još uvijek nije odgovoreno na ta pitanja. Već tada se naime moglo zapaziti kako, unatoč velikoj zauzetosti oko tumačenja Svetog pisma, kao da dolazi do određenog udaljavanja između Crkve i Biblije. Kako inače protumačiti pojavu da se biblijski tekstovi u liturgiji katkad zamjenjuju tekstovima iz svjetske literature, da propovijedi umjesto navještaja uglavnom sadrže apologetiku, moraliziranje ili slične na političko-sociološka izlaganja, dapače katkad i na polemički obračun s Crkvom kao takvom ili možda s vlastitom župom? Nisu puno bolji plodovi ni biblicizma što se očituje u običnom prepričavanju biblijskih zgoda, bez pokušaja da se dosegne dubina biblijske poruke i da je se izreče jezikom razumljivim današnjem čovjeku. Valja se zamisliti nad možda malo preoštrom, ali u biti istinitiom riječi jednog uglednoga protestantskog teologa da sve to »slični na brbljivost pošto je riječ već davno zamrla.«¹ Dobro je u tom kontekstu sjetiti se da je i Pavao svojim suvremenicima predbacivao da su od riječi Božje napravili »slovo koje ubija« (2 Kor 2,6).

Proteklih godina dosta je govoreno i o potrebi inkulturacije riječi Božje, to jest o traženju načina da navještanje evanđelja bude zaodjenuto u izražajne oblike današnje kulture. Sve su to hvalevrijedni pokušaji, ali čini se da se, unatoč svemu, ne ostvaruju želje Sabora i da se Crkva ne obnavlja snagom Božje riječi te da zato ne može biti svjetlo i kvasac današnjem svijetu. Razlozi su, po svemu sudeći, ipak dublji. Oni nisu samo u formi u kojoj se nudi poruka evanđelja, već u samom sadržaju te poruke i odnosu navjestitelja prema riječi koju navješta. Zato Pavao VI. bez ikakva uvijanja pita sve navjestitelje: »Vjerujete li stvarno to što navještate? Živate li to što vjerujete? Propovjedate li to što živite? Danas je više nego ikada svjedočanstvo života postalo bitnim uvjetom dubokog djelovanja navještanja« (Evangeliu nuntiandi, 76).

Te riječi upozoravaju da osim istine koja se navješta postoji i istina o navjestitelju, a to je njegova istinoljubivost. Bitno je pitanje: Navješta li on čitavu istinu i stoji li iza toga što navješta? Ne želi se reći da bi samo sveti svećenici mogli uspješno naviještati (donatizam). Pod vjerodostojnošću misli se na potrebu da se navijesti cijela istina, makar ona i samom navjestitelju bila neugodna, u duhu Poslanice Hebrejima kao riječ koja je »oštrija od svakog dvosjekla mača i prodire do rastavljanja duše i duha, zglobova i moždine i može suditi nakane i misli srca« (Heb 4,12). Ratzinger upozorava da je istinoljubivost u tome da se istina ne prikraćuje navještajući protiv vlastitog uvjerenja i veli: »Tko je spreman govoriti protiv vlastitog uvjerenja, taj ne može druge uvjeriti. Što čovjek sam ne živi, smije, dapače mora naviještati, ali ne smije ostavljati dojam kao da to živi. Sudačkoj snazi Riječi treba dati za pravo i onda kada službenici Riječi nisu manje slabi od slušatelja. I dalje: u što čovjek sam nije uvjeren, to ne smije govoriti.«² Čovjek koji navješćuje snagu

¹ H. THIELICKE, *Auf der Suche nach dem verlorenen Wort*, Hamburg, 1986, str 64 sl.

evanđelja i radost obraćenja, a ne skriva da je i sam slab i potreban obraćenja, na najbolji način svjedoči o njegovoj učinkovitosti.

Navještaj u Novom zavjetu

Nema potrebe analizirati i uspoređivati pojam i sadržaj navještaja u pojedinim novozavjetnim spisima i tražiti njihove posebnosti. Treba poći od onog što je svima zajedničko, a to je povijesni temelj i osobni karakter navještaja. Svedjedno je li to govor o vječnoj Riječi Božjoj koja je postala »tijelo« (Iv 1,1,14), o Isusu Kristu kao Božjem »Da« i »Amen« na sva njegova obećanja (2 Kor 1,19sl) ili o Božjem govoru u Sinu (Heb 1,2). Svaki put misli se ne samo na Isusovu riječ već na cijelu njegovu osobu. Uvijek je riječ o događaju spasenja koji je Petar sazeo u svojoj propovijedi Židovima: »Vi znate što je bilo po svoj Judeji, počevši od Galileje...« (Dj 10,37 sl.).

Mnogi propovjednici često ističu kako je glavni sadržaj Isusove poruke bio poziv na obraćenje, što uopće ne odgovara istini. Dovoljno je samo pogledati konkordanciju da se uvjerimo kako Isus rijetko upotrebljava pojam »obratiti se« – μετανοέω (Mt: 4 puta; Lk: 9 Puta; Iv: niti jedno; Mk: samo jednom – 1,15 – pri čemu, vjerojatno, nije riječ o izvornoj Isusovoj riječi već o pokušaju evanđelista da sažme Isusovo naviještanje i svede ga na neki zajednički nazivnik.³ Obraćenje nije kod Isusa središnji pojam kao kod Ivana. Sigurno je da on kao i Ivan vidi jako dobro ozbiljnost situacije u kojoj se čovjek nalazi, ali on ne računa s čovjekovim mogućnostima i zato najprije želi riječju i postupcima zasvjedočiti Božje milosno djelovanje, koje je jedino kadro ljude pokrenuti i omogućiti im promjenu (usp. Lk 7,36-50; 19,1-10). Svaki Isusov poziv čovjeku proizlazi iz navještaja nenadmašne ponude spasenja, ili kako neki vole reći: imperativ dolazi uvijek nakon indikativa. Da bi propovijed bila navještaj spasenja, mora se poštivati taj redoslijed, a propovjednik mora imati nešto od one dobrote kojom je Isus sretao ljude i suočavao ih s mogućnošću spasenja koje im Bog nudi.

Čovjekovu reakciju na tu Božju velikodušnu ponudu najbolje ilustriraju dvije kratke ali lijepe usporedbe, o zakopanom i nadenom blagu i skupocjenom biseru (Mt 13,44-46). To je radost koja rađa oduševljenjem i spremnošću da se sve založi za kraljevstvo Božje. Postoji i druga, još veća, radost zbog nalaska, ona kojom se raduje Bog kad se ponovno nađe čovjek koji se iznevjerio (Lk 15,11-32). To je bitno u Isusovoj poruci i po tome je ona Radosna vijest, a čini se da je baš taj vid radosti premalo prisutan u našim propovijedima, pa zato i ne mogu biti navještaj spasenja.

U apostolskoj propovijedi, nakon smrti i uskrsnuća Isusova, ništa se u tom pogledu nije promijenilo. Samo je propovjednik Radosne vijesti postao njezin sadržaj: Isus Krist kao događaj spasenja za sve koji ga vjerom prihvaćaju. Apostolska riječ nije samo govor o tome što se dogodilo u Isusu Kristu, već je to navještaj uvijek novog događaja spasenja (1 Kor 1,21). To nije samo

² J. RATZINGER, *Dogma und Verkündigung*, München, 1977, str. 62sl.

³ Usp. M. LIMBECK, *Jesu Verkündigung und der Ruf zur Umkehr*, u: *Das Evangelium auf dem Weg zum Menschen*, Frankfurt, 1973, str. 36sl.

riječ o pomirenju, već »riječ pomirenja«, a Apostol nije samo tu da o njoj govori, već da je ostvari i zato može reći: »Prema tome, mi vršimo poslaničku službu u ime Krista – kao da Bog opominje po nama. U ime Krista molimo: pomirite se s Bogom!« (2 Kor 5,20). Uvjeren da Bog djeluje po njemu, Pavao može za svoga suradnika Timoteja reći da »radi na djelu Gospodnjem« (1 Kor 16,10) ili da je suradnik Božji u Kristovoj Radosnoj vijesti (1 Sol 3,2).

Iz toga je lako zaključiti da naviještanje nije samo stvar teologije, a pogotovo ne retorike, već u prvom redu stvar milosti kojoj čovjek služi. Teologija je pritom važan čimbenik, ali svećenik bi uvijek morao biti svjestan da ne nastupa u ime svoje teološke kompetentnosti, koliko god ona bila važna, već u ime Crkve i svoga svećeničkog reda. Zato valja reći: »Gdje god se događa stvarni navještaj, to je dar, koji se ne da iznuditi nikakvom teorijom, već je on dat ili uskraćen. Jer, takav navještaj znači da se zbiva djelić Duhova, tako što se ljudi međusobno razumiju, u tuđoj riječi se osjećaju dirnuti, dapače u ljudskoj riječi čuju riječ Božju.«⁴

U tom kontekstu treba nešto reći i o odnosu dogme i navještaja. Koliko god je dogma važna kao mjerilo vjere, ona ne može biti njegova izričita tema, jer kršćanski navještaj nije izlaganje nekog doktrinarnog sustava, već uvođenje u događaj spasenja.

Kršćanstvo se naime ne temelji na određenom »metafizičkom sustavu«, već na misteriju Isusa Krista, koji je središte i vrhunac povijesti spasenja. Zato je zapravo glavno mjesto tog navještaja, njegov »Sitz im Leben« služba Božja u kojoj se taj misterij uprisutnjuje, i zato Sabor posebno naglašava važnost liturgijske propovijedi (DV 24).

Kristocentričnost navještaja

Iz gore rečenog proizlazi da kršćanski navještaj mora biti kristocentričan, što valja ispravno shvatiti. Kao što na jednoj strani to nije govor o Isusu Kristu kao Sinu Božjem u ontološkom smislu, tako s druge strane nije ni govor o čovjeku Isusu iz Nazareta kao idealu koji se isplati oponašati, već je to navještaj Isusa Krista u čijem se životu, smrti i uskrsnuću dogodilo spasenje. Prva Crkva mogla je u svjetlu uskrsnuća u Isusu iz Nazareta prepoznati Krista, Sina Božjega, samo zato što je već u njegovu zemaljskom životu započelo kraljevstvo Božje. Pavao je sačuvao vjerojatno najstariji izričaj vjere o Sinu Božjem, »koji je po tijelu, rođen od potomstva Davidova, a koji se uskrsnućem od mrtvih – po Duhu Svetom – pokazao kao Sin Božji, sa svom vlašću« (Rim 1,3–4).

Crkva je od početka, kako svjedoči i ova stara tradicija, sačuvala jedinstvo između Isusova zemaljskog života i njegove prisutnosti kao proslavljenog Gospodina u zajednici vjernika. Drugim riječima, ona u Uskrsnom prepozna je Isusa, koji je živio i umro, a njegov život i djelo dobivaju trajnu vrijednost baš zato što se uskrsnućem očitovao kao Sin Božji. »Tada i samo tada on postaje nezamjenjiv. Tada postaje važan i njegov ljudski život. Jer tada

⁴ J. RATZINGER, *Christozentrik in der Verkündigung*, Theologisches Jahrbuch, Leipzig, 1962, str. 437.

taj život pokazuje tko je Bog; tada taj čovjek postaje i put. Krist, Sin Božji, čini Isusa dragocjenim i jedinstvenim. Njega ukloniti ne znači otkriti čovjeka Isusa, već i njega ugasiti u prilog nekih ideala koje je stvorio čovjek.«⁵

Stoga je uvijek bio osuđen na neuspjeh svaki pokušaj da se mimo uskrсне vjere prve Crkve i formulacija te vjere prodre do tzv. povijesnog Isusa iz Nazareta i njegovih stvarnih riječi. Svejedno je li riječ o tome da se od njega stvori revolucionara za potrebe teologije oslobođenja, nenadmašivog humanista u službi utopije savršenog društva ovdje na zemlji ili nešto slično. Tajnu njegova poslanja može proniknuti samo vjera koja prihvaća križ osvjetljen svjetlom uskrsnuća, a navijestiti ga propovijed koja se hrani u molitvi njegovim Duhom što uvodi u svu istinu (Iv 16,13). Taj »Duh istine koji izlazi od Oca, svjedočit će za me. I vi ćete svjedočiti, jer ste od početka sa mnom« – govori Isus (Iv 15,26sl). Iz tih Ivanovih riječi proizlazi da kristocentričnost uključuje u sebi i trinitarnu dimenziju spasenja, i to ne u spekulativnom smislu, već u smislu događanja spasenja, »ukoliko je postala forma naše egzistencije, odnosno obrnuto, riječ je o našoj egzistenciji ukoliko je postala trinitarna, u Duhu po Kristu na putu prema Ocu«. ⁶

Dakle, naše je naviještanje kristocentrično u pravom smislu ako polazi od Božjega milosnog djelovanja s čovjekom u Isusu Kristu, a oslanja se na djelovanje Duha, kojeg je sam obećao i poslao svojoj Crkvi. Taj govor treba uvijek biti u perspektivi povijesti spasenja, a dogmatske formulacije služe samo kao mjerilo prave kristologije, a ne kao primarni predmet naviještanja.

Crkva kao mjesto naviještanja

Riječ Božja povjerena je Crkvi da je naviješta svim ljudima do kraja vremena (usp. Mt 28,19sl). Ona se trudi da u svakom vremenu osposobi dovoljan broj navjestitelja i da ih pošalje u svoje ime. U tom smislu riječ Božju posjeduje Crkva i o njoj ovisi kakva će biti njezina sudbina. To je međutim samo jedna strana stvarnosti. Dok naviješta riječ Božju Crkva uvijek mora biti svjesna da ona sama nije nikad posve dovršena stvarnost, već da se i sama mora snagom iste riječi trajno izgrađivati i obnavljati. To je bilo jako izraženo u životu prvih kršćanskih zajednica, koje su se jednakom ozbiljnošću hranile riječju Božjom i tu istu riječ snažno naviještale okupljajući sve veći broj ljudi u Crkvu.

U Novom zavjetu prilično se jasno uočavaju dva tipa naviještanja riječi Božje: a) onima koji su već okupljeni u jedno tijelo blagujući od jednog kruha (1 Kor 10,17) i b) onima vani s namjerom da se i njima posreduje riječ spasenja i pridobije ih se za Crkvu. I jedan i drugi vid naviještanja Crkva je zadržala kroz svoju tisućljetnu povijest. A iskustvo je pokazalo da je drugi vid uvijek ovisan o prvom. Naime, samo živa Crkva, koja se nadahnjuje na riječi Božjoj i živi njezinom snagom, može uspješno navijestiti spasenje ljudima. Tu je tajna velikih misionarskih uspjeha prve Crkve. Ona se nije zatvarala u sebe i tako postala sterilna, niti je s druge strane toliko bila usmjerena prema vani da bi

⁵ J. RATZINGER, *Dogma und Verkündigung*, str. 45 sl.

⁶ *Isto*, str. 50.

zaboravila svoj unutarnji život i tako dovela u pitanje i vlastiti opstanak. Znademo da danas, nažalost, nije tako, barem u većem dijelu Crkve. Opao je misionarski žar i zamah zato što je Crkva premalo otvorena riječi Božjoj. A nitko ne može dati ono što sam nema.

Općepoznata je stvar da je svijest crkvenosti kod mnogih svećenika veoma mala, a time i ljubav prema vlastitom poslanju u službi Crkve. Nastupajući nekada više u vlastito ime nego u ime Crkve, zaboravljaju da snagu vjere i svjedočenja ne može zamijeniti nikakvo stručno znanje. Jednako tako kritičan stav naspram problema i pojava u društvu ne može nadomjestiti radosni navještaj spasenja u Crkvi koja vjeruje, slavi i nada se.

Riječ Božja, koja je u Svetom pismu povjerena Crkvi, nije s njom identična, već je za nju uvijek i mjerilo njezina života i ponašanja, »sud prema kojem se mora usmjeravati i mijenjati«. ⁷ Ona to mora zbog same sebe kao i zbog riječi Božje, kako ta ne bi u njoj postala besplodna, već ostala živa riječ koja uvijek sadrži »duh i život« (Iv 6,63). Nije nimalo lako ostati trajno vjeran Riječi i podložiti se njezinoj logici, koja je često suprotna logici svijeta. To je često skopčano s pravim trpljenjem zbog Riječi, ali upravo se u tome i očituje prava crkvenost navjestitelja – da ne traži uspjeh bez obzira na cijenu i da zbog toga ne sklapa sumnjive kompromise, već da bude spreman prihvatiti i trenutni neuspjeh logikom križa, što će sigurno u svoje vrijeme uroditi plodom. Tada je »ipak posljednja perspektiva navještanja optimistička, potvrдна: raspjeti Pravednik istodobno je i uskrsli Pravednik«. ⁸

Propovjednik – slušatelj i sluga Riječi

Pošto su izložili važnost Božje riječi u životu Crkve i istaknuli važnost njezina ispravnog tumačenja u teologiji, saborski oci ističu koliko je važno da »svećenici i svi koji djeluju u službi riječi« osobno s njom žive kako nitko od njih, po riječi sv. Augustina, ne bi postao »jalov propovjednik Božje riječi izvana jer je ne sluša iznutra« (DV 25). Svećenik mora uvijek biti svjestan dvostrukog dara koji je primio: svećeničke službe u koju je pozvan bez ikakvih zasluga i riječi Božje koja mu je povjerena da je naviješta. On će najbolje odgovoriti svom poslanju ako bude vjeran slušatelj i ponizan sluga Riječi, svjestan da Bog djeluje po njemu i daje uspjeh. Najbolji uzor u tome jest Pavao, koji ne polemizira s onima koji mu predbacuju da je slab i nesiguran u nastupu, već samo ističe da ne propovijeda sebe, već Krista (2 Kor 4,5). On znade da je, unatoč velikoj sposobnosti, samo slabo oruđe u Božjim rukama i zato odgovara pun smirenosti: »Ovo blago nosimo u zemljanim posudama da se ona izvanredna uspješnost pripisuje Bogu, a ne nama« (2 Kor 4,7).

Takav Pavlov stav prema onom tko ga je pozvao u apostolsku službu i prema evanđelju koje mu je povjereno da ga naviješta, stvara u njega pravilan odnos prema svim drugim stvarnostima. Iako mu kao nekadašnjem progonitelju Crkve nije bilo lako nametnuti se kršćanskim zajednicama, on ne traži naklonost ljudi i ne želi se svidjeti nikom osim Kristu (Gal 1,10). A to zato

⁷ Isto, str. 22.

⁸ Isto, str. 25.

»da istina Evanđelja ostane kod vas netaknuta« (Gal 2,5). Premda nije apostol prvog trenutka kao ostali, Pavao neće ni jednog časa imati kompleks manje vrijednosti. Dapače, on znade samouvjereno reći: »ni u čemu nisam manji od 'nadapostola'«, da bi odmah zatim sam sebe korigirao: »iako nisam ništa« (2 Kor 12,11). Jednako tako neće svojim kritičarima ostati dužan odgovor da se u službi evanđelja trudio više nego svi oni zajedno, uz dodatak koji sve stavlja na svoje mjesto: »ne ja, nego milost Božja sa mnom« (1 Kor 15,10). On znade jako dobro da navjestitelj Radosne vijesti ima pravo od nje živjeti, ali s ponosom ističe da se sam tim pravom nije poslužio i ne želi poslužiti. Ne zato da bi se time hvalio, već: »Ako naime propovijedam Radosnu vijest, to mi ne daje pravo na slavu, jer sam na to obvezan. I jao meni ako ne propovijedam Radosne vijesti« (1 Kor 9,16).

Njegov golem uspjeh u službi naviještanja ne može se objasniti ni Pavlovom genijalnošću ni bilo kojim vanjskim čimbenicima što su mu išli na ruku. Odgovor treba tražiti u njegovu osobnom odnosu prema evanđelju. Treba se, zajedno s njime, kako veli E. Biser, zaputiti tamo gdje je on sam najprije bio slušatelj i primatelj riječi.⁹ A to je njegovo vjerničko srce, gdje se njegova kristovska mistika hrani dubokom sviješću da zapravo ne živi više on, već Krist u njemu (Gal 2,20). Zato on naviještanje evanđelja ne shvaća samo kao jednu od svojih aktivnosti uz tolike druge, to je njegovo sve, to je jednostavno posljedica njegove vjere. On sam dao je najbolju definiciju: »A kako imamo isti duh vjere o kojem je pisano: 'Vjerovah, zato govorih', jednako i mi vjerujemo, i zato govorimo« (2 Kor 4,13).

On je mogao govoriti iz vjere jer je čitav život ostao u živom dijalogu s tom riječi pokušavajući se uvijek iznova, u odgovoru na napade različitih protivnika, približiti misteriju koji je odlučio o njegovu životu, ali istodobno i o sudbini evanđelja i Crkve. To troje, on sam, evanđelje i Crkva u njegovim poslanicama tvore neraskidivo jedinstvo. Zato i onda kada se čini da se Pavao počinje braniti od napada na svoju osobu, vrlo brzo uvidamo da on zapravo brani evanđelje, a u toj obrani njegova polemičnost ide samo dotle dok može poslužiti izgradnji zajednice, nikada rušenju.

Umjesto zaključka

Svakom navjestitelju može biti sasvim konkretan savjet riječ koju Apostol upućuje svom učeniku Timoteju: »Pazi na samog sebe i na nauku! Ustraj u ovim dužnostima, jer radeći ovo spasit ćeš i samog sebe i slušatelje« (1 Tim 4,16). Tu još jednom dolazi do izražaja sudbonosna povezanost navještaja i navjestitelja. Da bi riječ Božja postigla svoj konačni cilj, spase-nje, potrebno je da njezin navjestitelj trajno pazi na svoj odnos prema njoj. Potrebno je uvijek pitati: Je li propovijed uistinu bila navještaj Radosne vijesti pošto je propovjednik sam doživio njezinu radost? Ili je možda tekst evanđelja poslužio samo kao odskočna daska za vlastite ideje i teme? Je li propovjednik uopće pogodio poruku evanđelja ili ju je zaobišao?¹⁰ Te se opasnosti mogu izbjeći samo ako propovjednik intenzivno živi s riječi Božjom.

⁹ E. BISER, *Der Zeuge, Eine Paulus-Befragung*, Graz, 1981, str. 17.

U tom slučaju slušatelj će osjetiti da ne govori samo intelekt već i srce, da nije riječ samo o naučenom tekstu, već da riječi imaju pokriće u vlastitom životu. Samo se tako evanđelje može i danas navijestiti »kao vrelo svekolike i spasonosne istine i reda života« (DV 7).

ZUSAMMENFASSUNG

Die Kirche und das Wort Gottes sind aufs engste aufeinander bezogen: Die Kirche verdankt ihre eigene Existenz dem Wort und erbaut sich ständig durch die Kraft des Wortes; das Wort ist andererseits der Kirche anvertraut und kann nur in ihrer Mitte und in ihrem Auftrag in rechter Weise verkündet werden und zu ihrem Ziel kommen. Die Dogmatische Konstitution »Dei Verbum« stellt deshalb in Vordergrund die Bedeutung der Verkündigung und die Rolle des Verkündigers in unserer Zeit. Sie ermuntert alle Theologen zum Studium der Heiligen Schrift und lädt alle Verkündiger ein, aus der Schrift »gesunde Nahrung und heilige Kraft« zu holen (DV 24). Die Kirche erhoffte sich daraus eine tiefe Erneuerung nach innen und einen neuen Schwung in ihrer Sendung nach außen.

Inzwischen ist jedoch die Ermüchterung eingetreten. Die nachkonziliare Begeisterung für die Bibel flaut langsam ab, die Verkündigung scheint kraftlos zu sein. Es breitet sich eine gewisse Resignation aus. Die Behauptung, man habe gar nicht begonnen das Konzil zu verwirklichen, ist zum Teil berechtigt.

Den 25. Jahrestag seit der Verabschiedung der Konstitution »Dei Verbum« soll die Kirche zum Anlaß nehmen, um sich mit ihrem Verkündigungsauftrag und ihrer Praxis auseinanderzusetzen. Vom Konzilstext wird sie eingeladen, sich ständig auf das Neue Testament zu besinnen. In seinem Lichte kann sie prüfen, ob ihre Verkündigung wirklich die Frohboischaft und das Angebot des Heils ist. Der Verkündiger wird es ebenfalls darauf besinnen, daß seine Verkündigung nicht eine Aufgabe am Rande sondern im Zentrum seiner Sendung ist. Sie ist einfach sein Schicksal. Diese Aufgabe kann er nur in einem ständigen Hören auf das Wort und in einem demütigen Dienst an ihm erfüllen.

---

¹⁰ Usp. R. ZERFASS, *Kriterien der Predigtkritik*, u: *Das Evangelium auf dem Weg zum Menschen*, str. 151sl.